

Socialutskottets betänkande 2018/19:SoU2

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår ett motionsyrkande.

I skrivelsen lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en redovisning av hur Arvsfondsdelegationen fördelat medel ur fonden under 2017. Vidare redogör regeringen för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling samt analyserar fördelningen av stöd inom de olika verksamhetsområdena. I skrivelsen anges också områden som enligt regeringens mening bör prioriteras vid kommande fördelning av stöd från Allmänna arvsfonden.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2017/18:277 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2017	5
Reservation	12
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2017 (SD).....	12
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	13
Skrivelsen.....	13
Följdmotionen	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2017

Riksdagen avslår motion

2018/19:73 av Per Ramhorn m.fl. (SD) och
lägger skrivelse 2017/18:277 till handlingarna.

Reservation (SD)

Stockholm den 13 november 2018

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Kristina Nilsson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Hultberg (M), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Karin Rågsjö (V), Ulrika Heindorff (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Dag Larsson (S), Lina Nordquist (L), Christina Östberg (SD), Åsa Lindhagen (MP), Michael Anefur (KD) och Eva Lindh (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2017/18:277 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017. Vidare behandlas en motion som har väckts med anledning av skrivelsen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en redovisning av hur Arvsfondsdelegationen fördelat medel från fonden under 2017. Vidare redogör regeringen för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling samt analyserar fördelningen av stöd inom de olika verksamhetsområdena. I skrivelsen anges också områden som enligt regeringens mening bör prioriteras vid kommande fördelning av stöd från Allmänna arvsfonden.

Utskottets överväganden

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2017

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden. Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservationen (SD).

Skrivelsen

Allmänna arvsfonden

Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kammarkollegiets kapitalförvaltning bedrivs i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. En tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år läggs till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut av Arvsfondsdelegationen.

Regeringen redovisar årligen förvaltningen av Allmänna arvsfonden och fördelningen av stöd från fonden till riksdagen. Regeringen anger även inriktning och prioriteringar för Arvsfondsdelegationens verksamhet.

Förvaltningen av Allmänna arvsfonden

Under 2017 kom det in 804,5 miljoner kronor netto till Allmänna arvsfonden. Det är en ökning med ca 174 miljoner kronor jämfört med 2016 och den högsta summan i Allmänna arvsfondens historia.

Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2017 till 4 924 miljoner kronor, en ökning med 140 miljoner kronor. Från och med 2016 beslutar Arvsfondsdelegationen om projektmedel för tre år i taget i stället för ett år. På grund av denna förändring är fondens skulder relativt sett högre för 2016.

Den 31 december 2017 fanns det totalt 979 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2018. Året innan var motsvarande belopp 1 037 miljoner kronor.

Under 2017 minskade kostnaderna för Arvsfondsdelegationens verksamhet jämfört med året innan. De minskade kostnaderna är främst en följd av att kostnaderna för webben har minskat och att färre kommunikationsinsatser har genomförts externt än tidigare år. Mätt som andel av beslutade projektmedel

uppgick driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen under 2017 till 6,1 procent.

Fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden 2017

Enligt lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden ska stöd från Allmänna arvsfonden främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för fondens tre målgrupper: barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning.

För att jämföra det totala antalet beslut för 2016 och 2017 med tidigare år beräknas de fleråriga besluten som om de vore ettåriga. Med en sådan justering har 597 miljoner kronor fördelats till projekt under 2017 genom 369 beslut av Arvsfondsdelegationen. Av dessa medel utgör 113 miljoner kronor lokalstöd och 484 miljoner kronor projektstöd.

Beloppet av fördelade medel avviker tydligt från trenden av ökade volymer under perioden 2013–2016. Orsaken till trendbrottet är flerfaldig. Exempelvis medförde övergången från ettåriga till fleråriga beslut att 43 projekt som annars skulle ha fått beslut om fortsatt finansiering ur Arvsfonden under 2017 flyttades framåt och fick beslut eller godkännande i början av 2018. Övergången innebar även att tid och resurser behövde avsättas till att utveckla nya rutiner och ta fram beslutsunderlag. Båda dessa effekter var av engångskaraktär. Därtill påverkades det totala antalet beslut av att Kammarkollegiet under året rekryterade ny personal till verksamheten.

Drygt 64 procent, 383 miljoner kronor, av de medel som beslutades under 2017 fördelades till lokala och regionala projekt. Resterande medel gick till nationella projekt. Mätt i antal är 247 (68 procent) av de beviljade projekten av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. I likhet med de senaste åren godkändes projekt i samtliga län under året.

Kontroll av hur Allmänna arvsfondens medel används

För att säkerställa att medel från Allmänna arvsfonden används på rätt sätt genomförs kontroller av den organisation som söker finansiering och av det projekt som ska genomföras. Sedan årsskiftet 2017/18 består controllerfunktionens övergripande arbetsuppgifter i att kontrollera hur medlen använts samt vara stöd till de organisationer som fått medel från Allmänna arvsfonden och till handläggarna i frågor som rör projektens ekonomiska budgetering och redovisning.

För att säkerställa kontrollen av medlens användning genomför Kammarkollegiets handläggare och controllers ett flertal insatser, både innan beslut om godkännande har fattats och efter att en organisation har fått pengar ur fonden. Bland annat tas referenser på de ansökande organisationerna, det planerade projektet och verksamheten. Därutöver kontrolleras om den sökande tidigare

sökt och beviljats medel från fonden. Vidare går Kammarkollegiets controllers igenom samtliga projekts budgetar, och de ansvariga handläggarna för en löpande dialog under hela projektperioden med projektledare och andra representanter för den stödmottagande organisationen. Handläggarna genomför också projektbesök på plats. Under 2017 genomförde handläggarna platsbesök hos 117 projekt runt om i landet. Ett antal av dessa platsbesök genomfördes tillsammans med controllerfunktionen.

Sedan 2016 fattar Arvsfondsdelegationen fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, vilket innebär upp till tre år. Efter varje genomfört projektår ska stödmottagaren skicka in en årsrapport samt en plan för nästkommande år i projektet. Då görs samma typ av kontroller som inför det första beslutet. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport. Lokalstöd redovisar sina projekt när byggnationen är klar, senast två år efter beslut.

Samtliga projekt granskas av en godkänd eller auktoriserad revisor.

Regeringens prioriterade områden

Under 2017 har drygt 592 miljoner kronor av beslutade medel gått till projekt inom de områden som regeringen prioriterar. Det motsvarar 99 procent av de medel Arvsfondsdelegationen beslutade om under året. Vidare var 362 projekt som beslutades under 2017 inom de prioriterade områdena, vilket motsvarar 98 procent av samtliga projekt. I skrivelsen påpekas att de prioriterade områdena har en både bred och övergripande inriktning.

Kommunikation, uppföljning och utvärdering

När det gäller kommunikation genomfördes under 2017 ett arbete via främst digitala kanaler för att öka kännedomen och kunskapen om Allmänna arvsfonden och dess verksamhet. Även en tryckt produkt, Demokratihandboken, togs fram under året. Syftet med Demokratihandboken är bl.a. att öka kännedomen om Allmänna arvsfonden samt att visa hur man kan bli delaktig och vara med och påverka genom en förening – där kopplingen till Arvsfonden som möjliggörare finns. Målgrupperna är föreningar, landsting, kommuner, skolor och den engagerade allmänheten.

Under 2016 utvecklades webbplatsen arvsfonden.se med syftet att bli mer coachande och stödjande. Förändringen av arvsfonden.se följdes under 2017 upp genom en webbaserad kundundersökning vars resultat bekräftar att den omgjorda webbplatsen fyller sitt syfte.

Vidare stod under 2017 rörlig bild och video för en betydligt större del av Arvsfondens kommunikation. Bland annat producerades 50 filmer om olika arvsfondsprojekt och två instruktionsfilmer om hur man söker pengar ur Allmänna arvsfonden. Därutöver genomfördes under året flera livesändningar via sociala medier.

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierat visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar

i stor utsträckning tas till vara, i både organisationer, den offentliga sektorn och forskningsvärlden. Det civila samhällets organisationer utvecklar sitt organisationskapital, gör nya upptäckter inom sitt område, utökar sina målgrupper och skaffar nya samtalspartner. Projekten utvecklar även metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo. Utvärderingarna utförs av forskare inom det aktuella området.

Organisationer och föreningar som beviljas medel ur Arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt, dels för att kontrollera att medlen använts för avsett ändamål, dels för att följa upp i vilken omfattning projekten lever vidare, dels för att ge kunskap om under vilka betingelser Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Under 2017 har totalt 155 projektstöd slutredovisats och kategoriserats. Uppföljningen av redovisade projekt visar att 54 procent av projektens verksamhet lever vidare i någon form. I huvudsak framträder tre bidragande faktorer till i vilken mån en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas till vara:

- projektförankring, både inom den egna organisationen och externt
- dokumentation
- tid.

Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen finansierat 51 utvärderingar som redovisats. Inom ramen för dessa utvärderingar har forskarna gjort en bedömning av överlevnaden av 1 205 projekt.

För närvarande ingår drygt 204 projekt i pågående utvärderingar. Under 2018 kommer en metautvärdering av samtliga utvärderingar som gjordes 2006–2014 att slutredovisas. Ytterligare tre utvärderingar planeras för närvarande. Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området.

Regeringens bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling

Regeringen anser sammantaget att medlen fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och de prioriterade områdena. Regeringen anser att det är angeläget att arbetet med att förstärka den interna styrningen, kontrollen och effektiviseringen av handläggningen fortsätter. Bedömningen är att Arvsfondsdelegationen i allt väsentligt fullgör sitt uppdrag, men att det finns ett utvecklingsbehov i fråga om utvärdering och informationsgivning.

Som skäl för sina förslag anger regeringen att det är angeläget att den administrativa verksamheten är kostnadseffektiv, att kostnaderna är välmotiverade och hålls på en rimlig nivå samt att åtgärder för att förstärka och effektivisera handläggningen fortsätter. Regeringen ser även positivt på att arbetet med den förstärkta interna styrningen och kontrollen av fondmedlens användning de senaste åren fortsätter. Att fondmedlen används

för det avsedda ändamålet är centralt för att uppnå höjd kvalitet samt för att behålla och stärka fondens legitimitet.

Vidare anser regeringen att det är av yttersta vikt att Arvsfondens medel hanteras och redovisas transparent, rättssäkert och opartiskt och att alla verksamheter som får stöd ur fonden vilar på demokratisk grund. Under den myndighetsdialog som genomfördes under 2017 redovisade Arvsfondsdelegationen att man beslutat om en demokratisk värdegrund, som gäller för alla projekt som får stöd ur Allmänna arvsfonden. Ansökande organisationer intygar genom sin underskrift att den sökande organisationens verksamhet och det planerade projektet inte strider mot den demokratiska värdegrunden. Den demokratiska värdegrunden består av lika rättigheter och möjligheter, delaktighet och inflytande samt inkludering.

Regeringen anser även att det är viktigt att förvaltningen av Allmänna arvsfondens egendom är transparent och att det finns en väl fungerande kvalitetssäkring för hur förvaltade medel redovisas. Det är därför av stor vikt att redovisningen sker på ett transparent och rättssäkert sätt.

Vidare framför regeringen i skrivelsen att det är viktigt att följa upp och utvärdera projekt som har beviljats medel för att kunna säkerställa att syftet med fonden uppnås. Regeringen anser även att kommunikation och information om Allmänna arvsfonden är viktig för kunskap om fondens verksamhet, för möjligheten att ansöka om medel samt för kunskaps- och erfarenhetsspridning. Det är även väsentligt att medel kommer alla målgrupper till del.

Inriktning och prioriterade områden 2018

Regeringen har identifierat tolv områden som bör prioriteras vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning. De områden som bör prioriteras är projekt som syftar till att

- stärka barnets rättigheter
- öka delaktigheten och stärka demokratin
- förebygga våld, mobbning och trakasserier
- främja ett starkt föräldraskap
- främja psykisk och fysisk hälsa
- öka delaktighet i kulturlivet
- främja etableringen på arbetsmarknaden
- stärka rättigheterna för personer med funktionshinder
- stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering
- öka jämställdhet och jämlikhet
- öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning
- stärka inflytandet för barn och unga.

Samtliga prioriteringar gäller för fondens tre målgrupper: barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Utöver dessa områden bör enligt regeringen

medel liksom tidigare kunna ges till utvecklingsprojekt inom områden som i dag inte kan förutses.

Motionen

I partimotion 2018/19:73 av Per Ramhorn m.fl. (SD) begärs ett tillkännagivande om att Allmänna arvsfonden aktivt ska arbeta för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism.

Gällande rätt

Enligt 5 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden har fonden till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Av 6 § framgår att stöd ur fonden i första hand ska lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Sådant stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning. Enligt 7 § får stöd lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet. Om det finns särskilda skäl får stöd till verksamhet som är nyskapande och utvecklande även lämnas till en offentlig huvudman.

Arvsfondsdelegationen ska enligt 7 a § ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd. Vid större utvärderingar ska, om det inte finns särskilda skäl, vetenskaplig expertis anlitas.

Den som beviljas stöd ur fonden ska enligt 11 § föreläggas att inom viss tid efter mottagandet av medlen skriftligen redovisa hur medlen har använts och på begäran lämna det underlag som behövs för granskningen av redovisningen. Av 12 § framgår att stöd ur fonden i vissa fall ska betalas tillbaka.

Enligt 10 § förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden ska en ansökan om stöd ur fonden innehålla en beskrivning av det ändamål för vilket stöd söks, en ekonomisk kalkyl, tid och plats för genomförandet och en plan för dokumentation av projektet.

Kompletterande uppgifter

I juni 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare för att se över och analysera vissa frågor som rör Allmänna arvsfondens verksamhet (dir. 2017:68). Utredaren fick bl.a. i uppdrag att föreslå hur ett villkor kan utformas som säkerställer att enbart organisationer som i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle kan få stöd, att analysera kriterierna för stöd, att överväga frågor om arvsavstående, att se över vissa administrativa frågor samt föreslå de författningsändringar som föranleds av analys och bedömningar. I betänkandet En arvsfond i takt med tiden (SOU 2018:70), som redovisades i september 2018, föreslog utredaren bl.a. hur ett

villkor kan utformas som ser till att endast organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratiska värderingar kan få stöd. Utredaren har också analyserat kriterierna för stöd, övervägt frågor om arvsavstående och sett över vissa administrativa frågor. Utredarens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare gav regeringen i juni 2017 Statskontoret i uppdrag att göra en myndighetsanalys av Arvsfondsdelegationen. Uppdraget redovisades i november 2017. Statskontorets bedömning är att Arvsfondsdelegationens uppgift att besluta om fördelning av medel fungerar väl. Inriktningen på utvärderingsverksamheten och informationsgivningen behöver dock utvecklas för att bättre leva upp till såväl den egna verksamhetens som målgruppernas behov av kunskap. Vidare bedömde Statskontoret att en förstärkning av utvärdering och information ligger väl i linje med pågående arbete för att förbättra styrning och uppföljning.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande som i motion 2018/19:73 i betänkande 2017/18:SoU6 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2016. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att regelverket är tillräckligt och den då pågående översynen av regelverket. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:30).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att Allmänna arvsfondens medel fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med fondens ändamål och de prioriterade områdena. Utskottet instämmer även i vad regeringen anför om att det är angeläget att Allmänna arvsfondens arbete med att den interna styrningen och kontrollen av fondmedlens användning förstärks. Likaså är det angeläget att effektiviseringen av handläggningen fortsätter. Det finns även utvecklingsbehov i fråga om dels utvärdering av projekt som beviljats medel, dels informationsgivning om fondens verksamhet.

Med anledning av den motion som begär ett tillkännagivande om att Arvsfonden aktivt ska arbeta för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism, vill utskottet erinra om Arvsfondsdelegationens demokratiska värdegrund som gäller för alla projekt som får stöd ur fonden. Utskottet vill även påminna om den översyn av Allmänna arvsfondens verksamhet som presenterades i september 2018. Utredaren lämnade bl.a. förslag om hur ett villkor kan utformas som ser till att endast organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratiska värderingar kan få stöd. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Mot denna bakgrund finner utskottet att partimotion 2018/19:73 (SD) bör avslås.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2017 (SD)

av Per Ramhorn (SD), Carina Ståhl Herrstedt (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:73 av Per Ramhorn m.fl. (SD) och
lägger skrivelse 2017/18:277 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att de medel som Allmänna arvsfonden delar ut används i enlighet med de riktlinjer som finns för fonden. Det är många organisationer som uppbär medel från Allmänna arvsfonden och dessa kan ha kopplingar till såväl olika trosyttringar som andra länder. Det är därför mycket viktigt att man aktivt arbetar för att säkerställa att de medel som delas ut inte riskerar att på något sätt gynna någon form av terrorism eller annan extrem verksamhet som skulle kunna skada Sverige. När man granskar vad medlen används till är det därför viktigt att Allmänna arvsfonden även har detta perspektiv i åtanke och aktivt granskar organisationernas eventuella kopplingar till terrorism.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:277 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2017.

Följdmotionen

2018/19:73 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Allmänna arvsfonden aktivt ska arbeta för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.